

Odpovědnost státu za škodu

O účinný kompenzační prostředek nápravy se jedná v případě, že je poškozené osobě přiznána přiměřená výše zadostiučinění na základě rozhodnutí, jež je rychlé, dostatečně odůvodněné a vykonávané bez průtahů. Není přípustné, aby osoba domáhající se poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nepřiměřeně dlouhé řízení se znovu v kompenzačním řízení ocitla v situaci, kterou je možné kvalifikovat jako nepřiměřenou délku řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 3694/2011, ze dne 29.5.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce S. P., zastoupeného JUDr. S. P., advokátem se sídlem ve V.P., proti žalované České republice – Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení částky 208.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 42 C 378/2009, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2011, č. j. 70 Co 83/2011-77, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2011, č. j. 70 Co 83/2011-77, se ve věci samé a v navazujících výrocích o náhradě nákladů řízení zrušuje a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 4. 2011, č. j. 70 Co 83/2011-77, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, kterým byla zamítnuta žaloba, aby žalované byla uložena povinnost zaplatit žalobci částku 187.000,- Kč s úrokem z prodlení, a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení.

Žalobce se po žalované domáhal odškodnění nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení vedeného u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 9 C 361/2000, jehož předmětem bylo vyklizení pozemku, přičemž žalobce v posuzovaném řízení vystupoval v procesním postavení jednoho ze čtyř žalovaných. Žalovaná v rámci šestiměsíční lhůty stanovené pro předběžné projednání nároku na žalobcovu žádost nereagovala, po podání žaloby k soudu však žalobci i ostatním třem poškozeným vyplatila částku 21.000,- Kč každému.

Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu věci zjištěného soudem prvního stupně, na základě kterého uzavřel, že celková doba řízení 7 let a 11 měsíců není přiměřená, a tudíž došlo ze strany soudu k nesprávnému úřednímu postupu. Žalobce se na celkové délce řízení nepodílel ve smyslu obstrukcí, byť nevystupoval aktivně k odstranění průtahů v řízení, žalobci tak vznikla nemajetková újma odškodnitelná v penězích. Odvolací soud dále uvedl, že o nároku manželky žalobce na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou v souvislosti se stejným řízením bylo rozhodnuto senátem 28 Co Městského soudu v Praze tak, že žalobkyni soud nad rámec již vyplacených 21.000,- Kč přiznal dalších 52.000,- Kč.

Odvolací soud stanovil základní částku zadostiučinění ve výši 103.750,- Kč, kterou s ohledem na konkrétní okolnosti případu a další zákonná kritéria považoval za vhodné výrazně snížit. Řízení považoval za velmi složité po skutkové i právní stránce, neboť soud v řízení o vyklizení nemovitosti řešil jako předběžnou otázku vlastnictví, včetně námitek žalovaných, že z jejich strany došlo k vydržení vlastnického práva ke sporné nemovitosti. Soud zkoumal faktický i právní stav i před rokem

1950, tedy v několika časových obdobích, bylo třeba provést řadu listinných důkazů a výslechů svědků (pamětníků), které bylo nezbytné vyslýchat s ohledem na jejich pokročilý věk a zdravotní stav v místě jejich bydliště a v době, kdy to jejich zdraví umožňovalo. Z těchto důvodů snížil základní částku odškodnění o 50 %, shodně jako senát 28 Co rozhodující ve věci odškodnění manželky žalobce.

Odvolací soud dále věnoval značnou pozornost otázce významu předmětu řízení pro žalobce a dospěl k závěru, že osobní újma žalobce spojená s délkou řízení je minimální, neboli význam předmětného řízení byl pro žalobce nepatrný. Nešlo o řízení, které by mělo z objektivního hlediska zvýšený význam pro účastníky, žalobce vystupoval v postavení žalovaného a žádná závažná újma mu vzniknout nemohla. Žalobce byl naopak délkou trvání sporu do určité míry zvýhodněn, neboť po celou dobu řízení měl možnost pozemek užívat bez právního důvodu. Námitky žalobce, že po dobu probíhajícího řízení pociťoval rostoucí nejistotu, nepovažoval odvolací soud za opodstatněné. Rovněž skutečnost, že na straně žalovaných nevystupoval v posuzovaném řízení žalobce sám, ale s dalšími třemi žalovanými, je důvodem pro snížení základní částky, když jejich újma za déle trvající řízení byla do určité míry sdílena. Nelze opomenout ani hodnotu pozemku, jež vlastník nabízel žalovaným za cenu 18.000,- Kč. Odvolací soud proto z hlediska významu řízení pro žalobce přistoupil ke snížení základní částky o dalších 30 %.

Dalším důvodem způsobilým snížit základní částku odškodnění byla dle odvolacího soudu skutečnost, že řízení probíhalo ve dvou stupních, přičemž nedůvodně odvolání podali žalovaní, čímž došlo ke zbytečnému prodloužení řízení.

Odvolací soud neshledal žádné důvody pro procentuelní zvýšení základní částky, a to ani za značné prodlevy mezi procesními úkony soudu (jak učinil senát 28 Co), neboť tyto prodlevy se již promítly do celkové délky řízení a byly zohledněny při stanovení základní částky. Za neopodstatněné považoval i další důvody uváděné žalobcem, které měly zvyšovat význam řízení pro účastníky (nemožnost vybudovat schody pro rodiče, nemožnost opravovat sklep a jiná stavení na sporném pozemku). Dospěl proto k závěru, že vyplacené zadostiučinění ve výši 21.000,- Kč je plně postačující.

Odvolací soud dále konstatoval, že nárok žalobce na vyplacení zadostiučinění převyšující částku 80.000,- Kč byl od počátku nedůvodný, neboť v rámci předběžného projednání nároku požadoval jen 80.000,- Kč, a pro plnění převyšující tuto částku tak nebyla splněna podmínka předběžného uplatnění nároku. Za nedůvodnou považoval odvolací soud námitku žalobce, že soud měl vzít v úvahu i to, že žalovaná na jeho žádost nereagovala ve lhůtě šesti měsíců, neboť sankcí za nedodržení této lhůty je eventuelní nárok poškozeného na vyplacení úroku z prodlení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. z důvodu, že kritéria, která mají být uplatňována při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění, jsou soudy posuzována rozdílně. Žalobce shrnul skutkové okolnosti posuzované věci a průběh kompenzačního řízení, a ve vztahu k žalobám na odškodnění ostatních poškozených uvedl, že řízení o odškodnění V. P. dosud nebylo pravomocně skončeno, v případě jeho manželky snížil soud základní částku odškodnění o 50 % pro skutkovou a právní složitost věci, zvýšil o 15 % pro zcela neodůvodněná období nečinnosti nalézacího soudu, a o dalších 5 % z důvodu, že žalovaná na žádost o poskytnutí zadostiučinění nereagovala v zákonem stanovené lhůtě. S odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu dovolatel uvedl, že základní částku lze zvýšit v případě extrémně dlouhé délky řízení, nebo v případě délky samotného kompenzačního řízení, pokud se toho poškozený dovolává. Tento princip však napadené rozhodnutí zcela ignoruje. Úvaha odvolacího soudu o tom, že množství účastníků vede ke snížení újmy, kterou utrpěli, vychází z poněkud mechanického pojmání významu sporu pro zúčastněné osoby. Odvolací soud rovněž přehlédl, že u dvou z účastníků se jednalo o starší osoby, které těžce nesly samotný fakt, že jsou účastníky řízení před soudem, a jejich prožívání celého sporu zvýšilo i význam projednávané věci pro žalobce.

Skutečnost, že žalobce využil svého zákonného práva podat proti rozsudku odvolání, nelze v žádném případě považovat za zbytečné prodlužování řízení, a z tohoto důvodu částku zadostiučinění snižovat, nadto spis s podaným odvoláním zůstal po dobu 15 měsíců u soudu prvního stupně, aniž by byl ve věci učiněn jakýkoli úkon. Žalobce rovněž poukázal na to, že ve dvou zcela skutkově i právně totožných věcech došlo k vydání diametrálně odlišných rozhodnutí, kdy žalobci bylo přiznáno zadostiučinění ve výši 21.000,- Kč, zatímco jeho manželce 73.000,- Kč. Dovolatel navrhl napadený rozsudek zrušit a věc vrátit odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ve vyjádření k dovolání žalobce ztotožnila se závěry odvolacího soudu, jež považuje za věcně správné a odůvodněné, a navrhla dovolání žalobce odmítnout, případně zamítnout.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 7. 2009 (viz čl. II., bod 12 zákona č. [7/2009](#) Sb.) – dále jen „o. s. ř.“

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

V daném případě by dovolání mohlo být shledáno přípustným jen tehdy, jestliže by dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je po právní stránce ve věci samé zásadně významné (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. - se zřetelem k nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, je zrušeno uplynutím doby dne 31. 12. 2012).

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Dovolací soud se nemohl zabývat námitkou dovolatele, že odvolací soud měl přihlídnout i k tomu, že u dvou z účastníků se jednalo o starší osoby, jejichž prožívání celého řízení zvýšilo význam projednávané věci i pro žalobce, neboť žalobce tuto skutečnost uvedl nově až v dovolacím řízení. Pokud žalobce tvrdí, že újma působená jeho rodinným příslušníkům znamenala i pro něj umocňující hloubku zásahu, musel by tato svá tvrzení před nalézacími soudy prokázat. Jedná se však o skutkovou novotu uplatněnou až v dovolacím řízení, z jejíhož pohledu nelze správnost napadeného rozhodnutí poměřovat vůbec (§ 241a odst. 4 o. s. ř.) a tato námitka tudíž nezakládá přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Odvolací soud se rovněž řádně vypořádal s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2011, č. j. 27 Co 500/2010-65, jímž bylo jiným senátem téhož soudu rozhodnuto o nároku manželky žalobce ve skutkově prakticky totožné věci.

Zákon č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen OdpŠk), respektive jeho ustanovení § 31a, dává soudu určitý volný prostor pro úvahu, jakou formu zadostiučinění či jakou výši finanční kompenzace poškozené osobě přizná s ohledem na závažnost vzniklé újmy, okolnosti, za nichž k nemajetkové újmě došlo, a další kriteria demonstrativně uvedená v § 31a odst. 3 OdpŠk. Rozhodnutí nalézacího soudu ohledně výše přisouzeného zadostiučinění musí být řádně odůvodněno, a to zejména v případě, kdy se později rozhodující senát hodlá odchýlit od právního názoru jiného senátu téhož soudu vyjádřeného dříve v prakticky totožné věci. Tuto podmínku napadené rozhodnutí splňuje, neboť senát 70 Co ve svém rozsudku řádně odůvodnil, proč se neztotožnil s názorem jiného senátu

téhož soudu. Kriteria, na nichž odvolací soud vybudoval své úvahy, jsou přitom obhajitelná i v kontextu závěrů vyjádřených ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněném pod R 58/2011 (dále jen „Stanovisko“), tato námitka tudíž nezakládá přípustnost dovolání.

Dovolatel dále namítal, že odvolací soud nesprávně snížil výši přiměřeného zadostiučinění z důvodu, že v posuzovaném řízení na straně žalované vystupovalo více osob, z důvodu, že žalobce využil svého práva podat opravný prostředek, a že soud naopak nepřihlédl k délce samotného kompenzačního řízení.

Pro posouzení těchto otázek shledal Nejvyšší soud dovolání žalobce přípustným, a zároveň dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Dovolací soud ze spisového materiálu neshledal, že by bylo řízení stíženou některou z vad uvedených v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval otázkou, v jakých případech lze výši přiměřeného zadostiučinění snížit s ohledem na to, že v posuzovaném řízení vystupovalo více účastníků, z nichž každý žádá náhradu za nepřiměřenou délku řízení.

Nejvyšší soud v osmé právní větě Stanoviska uvedl, že v případě řízení, v němž vystupovalo více účastníků žádajících náhradu nemajetkové újmy za jeho nepřiměřenou délku, je možno podle okolností částku odškodnění náležející každému z nich přiměřeně snížit oproti částce, jež by byla poškozenému přiznána v případě, že by se řízení na jedné straně účastnil sám. V části V. Stanoviska Nejvyšší soud dále uvedl, že takový přístup považuje za správný, neboť v případě více poškozených nepřiměřenou délkou řízení je jejich újma do určité míry – jako procesní stranou – sdílena. Z toho důvodu lze s přihlédnutím k počtu poškozených odškodnění, které by bylo přiznáno každému z nich, přiměřeně snížit, a to u vysokého počtu poškozených i podstatně. Zvláště významné v této souvislosti může být, zda šlo v řízení o společenství samostatné (§ 91 odst. 1 o. s. ř.) či nerozlučné (§ 91 odst. 2 o. s. ř.), popř. zda společníci vedli spor ve shodě jako manželé či v jiném zájmovém souladu.

Nejvyšší soud v této otázce nastínil možný postup, který vyplývá z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, a ze které je tudíž vhodné i co do výkladu tohoto doplňkového kritéria „více účastníků řízení“ vycházet. Za stěžejní lze považovat ve Stanovisku citovaná rozhodnutí velkého senátu ESLP ze dne 15. 2. 2008 ve věci Arvanitaki-Roboti a ostatní proti Řecku, stížnost č. 27278/03, a Kakamoukas a ostatní proti Řecku, stížnost č. 38311/02. Předmětem posuzovaných řízení bylo napadení zákonnosti správních aktů, přičemž ve věci Arvanitaki-Roboti a ostatní proti Řecku vystupovalo 91 stěžovatelů a ve věci Kakamoukas a ostatní proti Řecku 58 stěžovatelů.

Velký senát přiznal stěžovatelům částky poloviční (každému přibližně 3 500 EUR a 4 000 EUR) než senáty v těchto věcech rozhodující z důvodu specifických rysů společného řízení. Soud ve věci Arvanitaki-Roboti a ostatní proti Řecku pod bodem 29 a násl. rozhodnutí uvedl, že počet účastníků společného řízení není bez významu z pohledu morální újmy, která může být jednotlivými účastníky pocíťována z důvodu nepřiměřené délky řízení. Členství ve skupině osob, které zahájily řízení na základě stejného skutkového nebo právního základu, má za následek, že výhody i nevýhody společného řízení jsou účastníky sdíleny. Mezi výhody společného řízení, které je třeba zohlednit, patří obvykle nižší náklady řízení pro každého z účastníků, zastupuje-li je společný zmocněnec nebo společný zástupce; společné řízení rovněž umožňuje spojit související řízení a usnadnit řádný výkon spravedlnosti. Tyto charakteristické rysy řízení však mohou u účastníků naopak vzbuzovat očekávání, že stát bude vyřízení jejich věci věnovat dostatečnou péči, a pokud dojde k neodůvodněným průtahům, může dojít k prohloubení účastníky eventuálně pocíťované újmy.

Podstatným hlediskem je rovněž význam posuzovaného řízení pro účastníka. Čím důležitější je předmět řízení pro osobní situaci každého z účastníků, tím více se prohlubují nepříjemnosti a nejistota pocíťovaná všemi účastníky. Soud však zároveň musí dbát na to, aby přisouzená částka byla přiměřená závažnosti porušení práva, a musí proto přihlídnout k částkám, které jsou v obdobných případech přiznávány, a v případě společného řízení k počtu účastníků a k celkové částce přiznané všem účastníkům řízení dohromady. Uvedená hlediska je poté třeba aplikovat na konkrétní okolnosti případu (neoficiální překlad z francouzského originálu dostupného na webovém portálu Evropského soudu pro lidská práva v databázi Hudoc).

Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva lze dále vysledovat, že velký počet účastníků byl co do přiznané výše odškodnění zohledněn ve věcech týkajících se typově zaměstnaneckých nároků vůči zaměstnavateli (srov. rozsudek ESLP ze dne 14. 9. 2010 ve věci Taylan a ostatní proti Turecku, stížnost č. 9209/04, nebo rozsudek ESLP ze dne 22. 7. 2010 ve věci Matou a ostatní proti Řecku, stížnost č. 54837/08), vyvlastňování pozemků ve veřejném zájmu (např. rozsudek ESLP ze dne 21. 4. 2009, ve věci Serafin a ostatní proti Polsku, stížnost č. 36980/04), pozemkových nároků či sporů vyplývajících ze změn územního plánu (rozsudek ESLP ze dne 20. 10. 2009 ve věci Selahattin Cetinkaya a ostatní proti Turecku, stížnost č. 31504/02, nebo rozsudek ESLP ze dne 20. 1. 2009 ve věci Serefli a ostatní proti Turecku, stížnost č. 1533/03), nevydařených investičních záměrů soukromých společností (např. rozsudek ESLP ze dne 21. 12. 2010 ve věci Loveček a ostatní proti Slovensku, stížnost č. 11301/03, nebo rozsudek ESLP ze dne 17. 7. 2008 ve věci Kaic a ostatní proti Chorvatsku, stížnost č. 22014/04), důchodů válečných veteránů (rozsudek ESLP ze dne 21. 12. 2010, ve věci Vassilios Athanasiou a ostatní proti Řecku, stížnost č. 50973/08, nebo rozsudek ESLP ze dne 24. 4. 2008 ve věci Anastasiadis a ostatní proti Řecku, stížnost č. 25844/04) a podobně.

Nejvyšší soud sdílí názor Evropského soudu pro lidská práva, že v případě většího počtu účastníků lze výši přiměřeného zadostiučinění přiznaného jednotlivým účastníkům přiměřeně snížit s ohledem na to, aby celková částka přiznaná všem účastníkům byla přiměřená závažnosti porušení práva v konkrétní věci. Výrazné snížení částky však bude na místě jen v případech s větším počtem účastníků, jako ve shora citovaných věcech.

Dovolací soud se proto v posuzované věci přiklonil k názoru dovolatele, že závěr odvolacího soudu o tom, že důvodem pro snížení základní částky je rovněž skutečnost, že na straně žalovaných nevystupoval žalobce sám, ale s dalšími třemi žalovanými, neboť jejich újma za déle trvající řízení jimi byla do určité míry sdílena, vychází z nepatřičného, početně mechanického pojmání podstaty otázky, a jedná se tudíž o nesprávné právní posouzení věci. Přestože se Nejvyšší soud k možnosti snížení přiměřeného zadostiučinění z důvodu většího počtu účastníků ve Stanovisku přihlásil, je třeba při úvaze o snížení přiměřeného zadostiučinění z důvodu tohoto doplňkového kritéria vždy přihlídnout ke konkrétním okolnostem případu a k tomu, zda sdílení nepřiměřené délky řízení odůvodňuje nižší výši zadostiučinění, nebo zda naopak význam předmětu řízení pro jednotlivé účastníky má za následek individuální nejistotu pocíťovanou každým z nich. Ostatně Stanovisko v tomto směru neformuluje žádnou výkladovou direktivu a spíše jen naznačuje, která hlediska mohou být významná. Nejvyšší soud zde doplňuje, že vodítkem přitom může být to, zda se posuzované řízení ze své podstaty může dotýkat většího počtu osob z důvodu objektivní kumulace nároků relativně samostatných společníků procesně organizovaných v samostatném společenství ve společném řízení (přičemž právě takto organizované společenství jim nabízí jisté rozprostření sdílených subjektivních dopadů vedení sporu), či zda se jedná o standardní kontradiktorní spor dvou stran s čtenějším účastenstvím v jedné či obou z nich (kde každý ze společníků může pocíťovat vedení sporu, jako by jej vedl sám). Platí přitom, že výše zadostiučinění by měla odpovídat částkám, které jsou přiznávány v obdobných případech, a zároveň by výše zadostiučinění přisouzená všem účastníkům dohromady měla být přiměřená závažnosti porušení práva v dané věci. V posuzované věci, jakož i ve věcech obdobných, ve kterých vystupuje na jedné straně sporu několik účastníků řízení, kteří následek

nepřiměřeně dlouze vedeného řízení mohou pocítovat jako individuální nejistotu, jež nemusí být dotčena sdílením společného zájmu v řízení, není pouze z důvodu jejich společenství na místě úvaha o snížení výše zadostiučinění jako individuální kompenzace.

Nejvyšší soud rovněž nepovažuje za správný závěr odvolacího soudu, že je třeba přihlídnout k tomu, že poškození v původním řízení podali nedůvodné odvolání, čímž došlo ke zbytečnému prodloužení řízení, neboť tento závěr odporuje judikatorní praxi Nejvyššího soudu i závěrům obsažených v části IV. pod písm. b) Stanoviska. V tomto případě se nejednalo o aktivitu ryze obstrukčního charakteru žalobce, která by takový závěr odvolacího soudu mohla podpořit, ale o zákonné využívání procesních práv účastníkem řízení, jež nemůže jít k jeho tíži. Z důvodu složitosti řízení, kam patří i složitost procesní a případné zohlednění, v kolika stupních byla věc rozhodována, bylo přitom zadostiučinění žalobce již jednou sníženo, a to o 50 %.

Dovolání je dále přípustné pro posouzení otázky, zda měl odvolací soud při stanovení výše zadostiučinění vzít v úvahu námitku žalobce, že samotné kompenzační řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, neboť žalovaná v zákonné šestiměsíční lhůtě na jeho nárok nereagovala a část zadostiučinění vyplatila až po podání žaloby k soudu.

Nejvyšší soud v části VI. Stanoviska uvedl, že základní částku odškodnění lze zvýšit i v případě, kdy je samotné kompenzační řízení nepřiměřeně dlouhé a žalobce zvýšení odškodnění z tohoto důvodu navrhne, neboť je tím zdůrazněn požadavek kladený na účinný prostředek nápravy, a sice aby se poškozené osobě dostalo přiměřeného zadostiučinění rychle a bez průtahů. Nárok podle § 31a odst. 1 OdpŠk jednak zakládá právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem, zároveň je jím však realizováno právo na účinný prostředek ochrany ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované ve Sbírce zákonů jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí, pod č. 209/1992, dále jen „Úmluva“), podle kterého každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností. O účinný kompenzační prostředek nápravy se jedná v případě, že je poškozené osobě přiznána přiměřená výše zadostiučinění na základě rozhodnutí, jež je rychlé, dostatečně odůvodněné a vykonávané bez průtahů. Není proto přípustné, aby osoba domáhající se poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nepřiměřeně dlouhé řízení se znovu v kompenzačním řízení ocitla v situaci, kterou je možné kvalifikovat jako nepřiměřenou délku řízení. Z tohoto důvodu připadá dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva v úvahu, aby soud, který stanoví částku náhrady, potvrdil vlastní průtahy a v důsledku toho přiznal mimořádně vyšší náhradu, aby tak pokryl toto dodatečné prodloužení, a nepenalizoval stěžovatele v pozdější fázi (srov. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 29. 3. 2006, ve věci Apicella proti Itálii, stížnost č. 64890/01, § 96).

Z rozsudku velkého senátu ESLP ze dne 29. 3. 2006, ve věci Cocchiarella proti Itálii, stížnost č. 64886/01, vyplývá, že při hodnocení toho, zda se jednalo o vhodnou a dostatečnou nápravu porušení práva, Evropský soud pro lidská práva posuzuje délku kompenzačního řízení, výši eventuelně přiznané částky a průtahy při vyplácení přisouzené částky (srov. rozsudek ESLP ze dne 24. 9. 2009, ve věci Sartory proti Francii, stížnost č. 40589/07, § 22). Jako příklad rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva lze uvést posuzování délky italského odškodňovacího řízení, ve kterém je soud rozhodující v prvním stupni povinen vynést rozhodnutí do čtyř měsíců po podání žádosti (tzv. „Pintův zákon“). Evropský soud pro lidská práva v citovaném rozsudku ve věci Apicella proti Itálii považoval za přiměřenou délku vyřizování věci u soudu dobu sedmi měsíců, přestože zákonná lhůta byla překročena (§ 97 cit. rozsudku), délku jedenácti měsíců však již považoval za nepřiměřeně dlouhou (rozsudek ESLP ze dne 31. 3. 2009 ve věci Simaldone proti Itálii, stížnost č. 22644/03, § 29). Ve vztahu ke lhůtě pro vyplácení přiznaných částek v kompenzačním řízení v citovaném rozsudku Apicella proti Itálii v § 87 dále uvedl, že „může připustit, že určitý orgán může potřebovat čas k provedení výplaty; nicméně pokud jde o kompenzační prostředek nápravy důsledků nepřiměřené

délky řízení, tato doba nesmí zpravidla překročit šest měsíců od okamžiku, kdy se rozhodnutí o náhradě stalo vykonatelným“, proto skutečnost, že stěžovatelka musela na výplatu náhrady čekat déle než jedenáct měsíců po vydání rozhodnutí považoval za nepřipustnou (§ 98 cit. rozhodnutí).

V rozsudku ESLP ze dne 26. 5. 2011 ve věci Golha proti České republice, stížnost č. 7051/06, trvalo kompenzační řízení tři a půl roku, z toho 10 měsíců posuzovalo žádost poškozeného Ministerstvo spravedlnosti, a zbývající dobu projednával věc soud prvního stupně, který přiznal poškozenému z důvodu délky řízení o odškodnění dalších 30.000,- Kč. Přesto Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že stěžovatel vedl řízení o odškodnění po dobu více než tři a půl roku, aniž by dosáhl dostatečné nápravy, a stěžovateli přiznal dalších 2 100 EUR (a contrario srov. rozsudek ESLP ze dne 14. 10. 2010, ve věci Veriter proti Francii, stížnost č. 31508/07, § 83-87).

V posuzované věci se žalobce obrátil na Ministerstvo spravedlnosti podáním doručeným žalované dne 4. 2. 2009, ta však v zákonné šestiměsíční lhůtě své stanovisko žalobci nesdělila ani přes jeho opakovanou deklaraci řešit věc smírně, proto se žalobce musel svého nároku domáhat uplatněním práva u soudu. Po zahájení soudního řízení sdělila žalobkyně dopisem ze dne 12. 11. 2009 žalobci své stanovisko a poskytla mu zadostiučinění ve výši 21.000,- Kč. Žalobce v žalobě uvedl, že je v daném případě třeba přihlídnout k nedostatečné míře kooperace mezi poškozeným a ministerstvem, přičemž nečinnost žalované musí jít k její tíži. Nečinností žalované rovněž odůvodnil požadovanou výši nemajetkové újmy.

S odvolacím soudem lze částečně souhlasit v tom, že žalovaná je za překročení zákonné šestiměsíční lhůty sankcionována v případě důvodného nároku poškozeného placením úroků z prodlení, to však samo o sobě nevylučuje možnost, aby žalobci byla z důvodu délky kompenzačního řízení přiznána vyšší částka zadostiučinění, pokud se toho dovolává.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 14. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3340/2011, k tomuto dále doplnil, že namítat - důvodně - délku samotného kompenzačního řízení je vázáno na limity uvedení nových skutečností a změny žaloby v řízení před soudem prvního stupně tehdy, uplatní-li se postup podle § 118b odst. 1 a 2 o. s. ř., což platí obdobně i pro řízení odvolací (viz § 205a odst. 1 a § 216 odst. 2 o. s. ř). Délku kompenzačního řízení proto musí žalobce namítat do nastoupení účinků koncentrace v konkrétním řízení, což žalobce učinil.

V posuzované věci však dospěl odvolací soud k závěru, že přestože žalovaná zareagovala na žádost žalobce po více než 3 měsících od uplynutí zákonné šestiměsíční lhůty, lze takovéto prodlení s ohledem na další průběh kompenzačního řízení tolerovat, a není tudíž důvodem pro zvýšení základní částky zadostiučinění. Závěr odvolacího soudu je proto ve výsledku věcně správný.

Jelikož však posouzení některých kritérií rozhodných pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění žalobce odvolacím soudem je dílem neúplné a tudíž nesprávné, postupoval Nejvyšší soud podle 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. a napadený rozsudek odvolacího soudu ve věci samé i v závislých výrocích o náhradě nákladů zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř).

(zdroj: www.nsoud.cz)

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)